

EI³; Ahmet T. Karamustafa, *Sufism. The formative period*, Berkeley 2007; Nuh Ha Mim Keller, *Sea without shore. A manual of the Sufi path*, Amman 2011; Alexander D. Knysch, *Islamic mysticism. A short history*, Leiden 2010; Abū Ṭālib Muhammad b. ‘Alī al-Makkī, *Qūṭ al-qulūb. Fī mu’amalat al-mahbūb wa-wasf ḥarīq al-murīd ilā maqām al-tawḥīd*, vol. 1, Cairo 1381/1961–2; Paul Nwyia, *Ibn ‘Abbād de Ronda, 1332–1390. Un mystique prédateur à la Qarawīyīn de Fès*, Beirut 1961; Bernd Radtke, A forerunner of Ibn ‘Arabī. Hakim Tirmidhi on sainthood, *Journal of the Muhyiddin Ibn ‘Arabī Society* 8 (1989), www.ibnarabisociety.org/articles/hakimtirmidhi.html; Annemarie Schimmel, *The triumphal sun. A study of the works of Jalāluddin Rumi*, Albany 1993²; Ibn Taymiyya, *al-Radd ‘alā al-mantiqiyān*, Beirut 1993; al-Hakīm al-Tirmidhī, *Nawādir al-uṣūl fī ma’rifat ahādīth al-Rasūl. Al-nuskhā al-musnada al-kāmila*, ed. Tawfiq Maḥmud Takla, vol. 6, Beirut 2010.

AIYUB PALMER

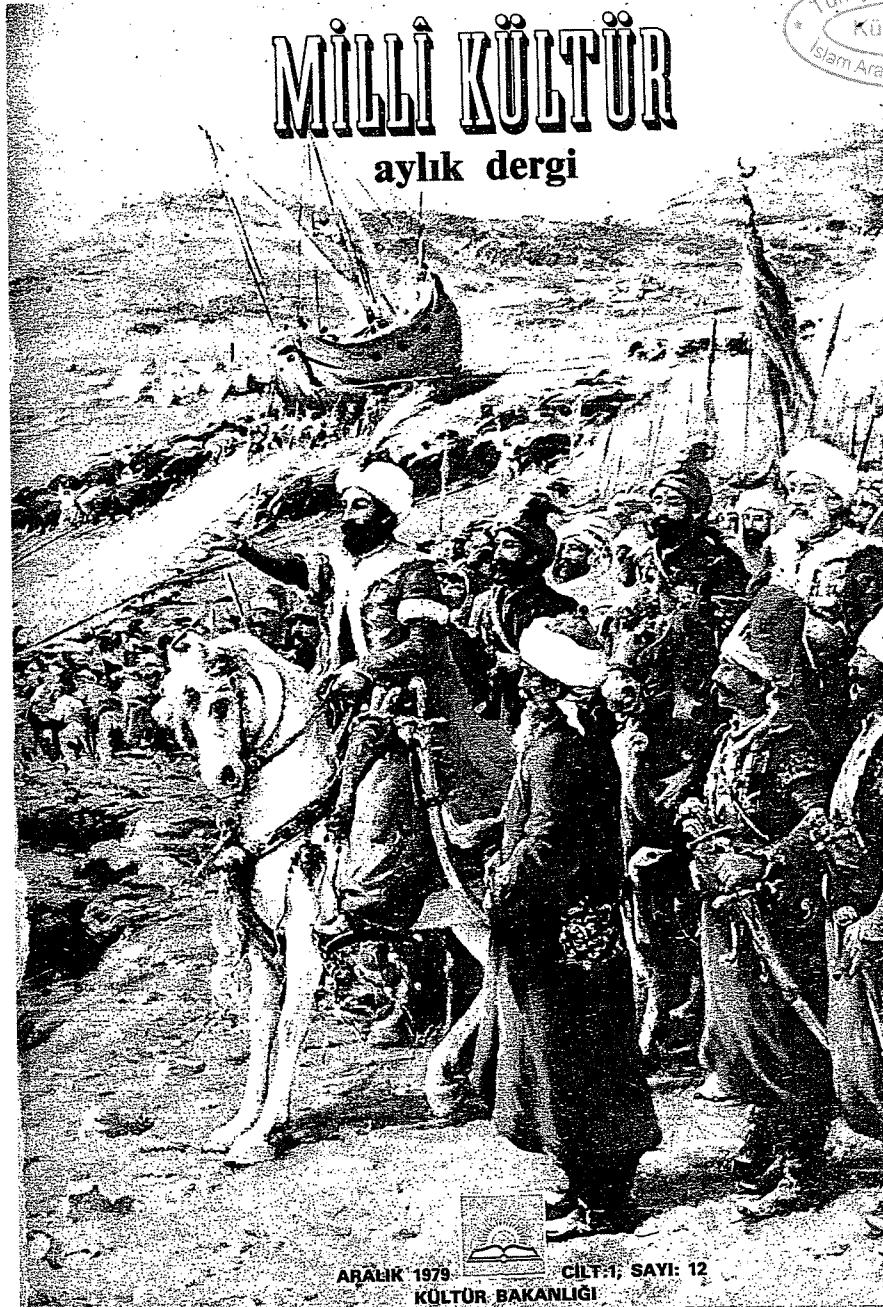
Itri, Buhurizade Mustafa

Buhurizade Mustafa Itri (Bukhūrīzāde Muṣṭafā ‘Itri, d. 1123/1711), an Ottoman poet, composer, singer, and calligrapher, was born in Istanbul, in the Yayla neighbourhood, near the gate of Mevlanakapı. Though his exact date of birth is unknown, it is assumed that he was possibly born sometime between 1039/1630 and 1050/1640. His given name was Mustafa, but he is known as “Itri,” the penname he used in writing poetry, and “Buhurizade,” in reference to his family. Little is known about his life, but it is clear that he had a good education and learned Arabic and Persian. In the 1090s/1680s, during the reign of Mehmed (Mehmed) IV (r. 1058–99/1648–87), at the sultan’s personal invitation, he taught music and sang in the *enderun* (*enderūn*, inner court). It is known that he was being paid sixty *akçes* (*aqçe*) a day, or 1,800 *akçes* in

total, at that time. Itri received the patronage not only of the sultan but also of the Crimean Khan Selim Giray (Selīm Girāy) I (d. 1116/1704), known for his appreciation of music and support of artists. It was said that Itri requested and received from the sultan the duty of slave keeper so that he would be able to select from among them the ones with talent and beautiful voices. He died in Istanbul in 1123/1711, probably during the tenure of this appointment. His place of burial is contested. Şeyh Mehmed (Mehmed) Efendi (d. 1144/1731) reports he was buried near Istanbul’s Yenikapı Mevlevi Lodge, while another tradition would have him buried opposite the Mustafa Paşa Lodge, outside the Edirne Gate.

Itri, whose singing voice was likened to an instrument with rusty strings by the author of *Aṭrabiyyūl-āthār* (*Aṭrab al-āthār*, “The most ecstatic accounts/The biographies of musicians”), and to a bird-like sound (*kuş dili*) by the biographer of poets Salim (Sālim, d. 1156/1743), occupies a special place among composers of Turkish music. His precise teachers are unknown, but he may have been taught by contemporary masters, beginning with Hafız (Häfiż) Post (d. 1105/1694) and including Küçük İmam (İmām, d. 1085/1674), Kasımpaşalı Koca Osman (Qoca ‘Othmān, d. 1060/1650?), and Derviş Ömer (Derviş ‘Ömer), who attended the Yenikapı Mevlevi Lodge at the same time, when it was likely that Itri learned to play the *ney* (reed flute).

Besides his musical compositions, Itri also wrote poetry in a plain and comprehensible style, for which Salim compared him to an “eloquent nightingale” (*bülbül-i khoş-güftār*). His poems are in the genres *nat* (*na’t*, eulogy of the prophet Muhammad); *gazel* (*ghazel*, lyric poem); *muamma* (*mu’ammās*, riddles in verse); *tahmis* (*takhmīs*,

D.87

Itri Efendi, Buhunzade

030064

Büyük Türk Bestekân:

I T R İ

15 Eylül 2022

WADEDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

Prof. Dr. Mehmet Kaplan

6

MİLLÎ KÜLTÜR

ARALIK 1979

Yahya Kemal şiirlerinde müsikîye geniş yer verir. Başlıca sebebi, şiir ile müsikî arasındaki akrabâlik. Yahya Kemal şiirde ahengî manâ kadar önem veren bir şâhidir. Ona göre "âhenk olmamça belâgat giran gelir."

Gerçek şâhîler için bu hâkîkat "iki kere iki dört eder" kadar apaçıktr. Büyük Fransız şâhî Verlaine de "her şeyden önce müsikî!" dememiş midir? Dil, manâdan önce sestr. Şiirde manâ sesin kanatlarında uçar.

Yorumun bütün sanatlara dikkat uyandırıldığına kaç kere şâhî oldum. Yorum elbette sanatın yerine geçemez. Fakat daha iyi görülmesi için onu aydınlatır.

Yorum sadece nesire olmaz; şiirle de olur. Avizeler gibi sanatlar da birbirinden ışık saçırlar. Yahya Kemal'in *Itri* şiir, şiir vastasıyla bir müsikîşâsi ve onun eserini yorumlayan en güzel örnektr. Burada biz, düşündürmenin sanatı nasıl derin ve güzel bir hüviyete büründüğünü de görürüz.

Fakat Yahya Kemal'in şiirlerinde müsikîye önem verisiin başka bir sebebi vardır: Müsikî ile tarih, müsikî ile vatan, müsikî ile millet arasındaki münâsebet. Müsikî milletlerin ruhlanın ifâdesidir:

*Çok insan anlayamaz eski müsikîmizden
Ve ondan anlayamayan bir şey arılamaz bizden.*

Müsikîden anlamak demek, sadece ondan zevk almak mıdır? Acaba şiir gibi müsikî'de üzerinde düşünmeyi gerektirmiştir mi? Sadece kulakta ses olarak kalın müsikînin rûhun derinliklerinde akışlar yapması güçtür. Düşünce, müsikîde, üstünden geçeceğî hali senilmiş yollar açabilir.

Yahya Kemal, *Itri*'yi sadece bir müsikî ve müsikîşâsi olarak görmüyor, onu doğduğu, büyüdüğu, kök saldığı toprak ve havâmin içine yerleştiriyor. İlimî olarak doğu olan da bu değil mi?

Itri bir tarih ve medeniyetin içinde yetişmiştir. Onunla bestenmiş, gücünü, kuvvetini ondan almıştır.

*O dehâ öyle toplamış ki bizî,
Yedi yüzyl suren hikâyemizi
Dilemiş ihtiyar çınarlarından*

Bu misralar sadece *Itri*'nın Türk tarihî ile olan münâsebatını belirtmez, dolayı yoldan "dehâ"yı da târif eder. Dehâ, bir milletin tarihine kök salmak, onun değerlerini kendi içinde toplamak demektir. Dehâ, bazlarının zannettiği gibi içten değil, dıştan gelir. Tarihi, tabiatla, cemiyette beslenenler güç kazanır. Kabiliyetler tarih, gelenek ve kültür içinde gelişirler.

Yahya Kemal, *Itri*'nın müsikîyle İmparatorluk coğrafyası arasında münâsebet bulur:

S. 6-7